

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

UNDERVISNING

- En studie om förskollärares uppfattningar kring undervisning

ELIN LARSON

EMMA JANSSON

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation
Pedagogik
Självständigt arbete – förskolepedagogiskt område
Grundnivå, 15 hp.

Handledare: Martina Norling

Examinator: Anna Ehrlin

Termin VT

År 2019

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Akademien för utbildning
kultur och kommunikation

SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE
Kurskod PEA098 15 hp
Termin VT År 2019

SAMMANFATTNING

Elin Larsson och Emma Jansson
Undervisning

- En studie om förskollärares uppfattningar kring undervisning

Teaching

- A study about preschool teachers' perception of teaching

Årtal 2019

Antal sidor: 29

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare uppfattar vad begreppet undervisning innebär samt hur de arbetar med undervisning i förskolans verksamhet. Undervisningsbegreppet förtydligas i nya läroplanen för förskolan som träder i kraft 1 juli 2019. I och med detta introduceras ett nytt begrepp, vilket förutsätter en medvetenhet hos förskollärarna kring vad undervisning innefattar. Studien utgår från sociokulturell teori och genomförs med ett kvalitativt tillvägagångssätt. Studiens resultat visar att förskollärare har olika syn på vad undervisning innebär och att undervisning är en del i ett större sammanhang där lek, lärande och omsorg ska ingå. Resultatet visar att undervisning ofta likställs med lärande och att det är förskollärares ansvar att bedriva undervisning. Studiens slutsats är att förskollärare behöver ha en medvetenhet om betydelsen av undervisning. Medvetenheten bidrar till att undervisningens process synliggörs i tillfället och integreras i ett helhetssammanhang, på så vis blir även målet i undervisningen begripligt för barn.

Nyckelord: Förskollärare, Undervisning, Kommunikation, Interaktioner, Medvetenhet

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	<i>Syfte och frågeställningar</i>	1
1.2	<i>Uppsatsen disposition</i>	1
2	Bakgrund	2
2.1	<i>Styrdokument och litteratur</i>	2
2.2	<i>Tidigare forskning</i>	3
2.2.1	Databassökningar	3
2.2.2	Uppdrag och tolkning utifrån läroplanen	4
2.2.3	Undervisning	4
2.2.4	Lärande	5
2.2.5	Förhållningssätt	6
2.2.6	Didaktisk medvetenhet	7
2.3	<i>Teoretiskt perspektiv</i>	8
3	Metod	10
3.1	<i>Val av metod</i>	10
3.2	<i>Tillvägagångssätt</i>	10
3.3	<i>Urval</i>	11
3.4	<i>Analys</i>	11
3.5	<i>Kvalitet</i>	12
3.6	<i>Etiska aspekter</i>	12
4	Resultat	13
4.1	<i>Förskolläraernas syn på undervisning</i>	13
4.2	<i>Undervisning förutsätter omsorg</i>	14
4.3	<i>Undervisning synonymt med lärande</i>	15
4.4	<i>Förutsättningar för lärande</i>	16
4.5	<i>Målstyrd och didaktisk medvetenhet</i>	17
4.6	<i>Sammanfattning</i>	17
5	Analys	18
6	Diskussion	20
6.1	<i>Resultatdiskussion</i>	20
6.1.1	Innebörden av undervisning i förskolan	21
6.1.2	Arbeta med undervisning i förskolan	22
6.1.3	Leken	23
6.1.4	Pedagogisk relevans	25
6.2	<i>Slutsats</i>	25
6.3	<i>Metoddiskussion</i>	26
6.4	<i>Fortsatt forskning</i>	26
	Referenslista	27
	Bilaga 1	
	Bilaga 2	

1 Inledning

Undervisning har under de senaste åren fått en betydande uppmärksamhet i förskolan genom att begreppet skrevs in i den nya Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018). Skolverket (2018) skriver att undervisning ska utgå från målen som Läroplanen framhåller, där förskolläraren ska inspirera och utmana för att främja lärandeprocesser hos barnen. Skolinspektionen (2018) skriver att undervisningsbegreppet upplevs problematiskt för många som arbetar i förskolan, trots att det ingår i förskollärarens profession. Rapporten belyser att undervisning har en betydande del i förskolans verksamhet, vilket gör det viktigt att uppmärksamma vad begreppet innefattar och kan betyda i verksamheten. Begreppet framhålls ofta som nytt i förskoleverksamheten vilket kan vara en bidragande del i problematiken kring innebörden. Problematiken kan dessutom bero på en okunskap kring vad undervisningen innebär i förskolan, då undervisning ofta relateras till skolan. Trots att förskollärarens uppdrag formuleras som följande “undervisningen i förskolan ska ske under ledning av förskollärare och syfta till barns utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden” (Skolverket, 2018 s. 19).

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare uppfattar vad begreppet undervisning innebär samt hur de arbetar med undervisning i förskolans verksamhet

Frågeställningar:

- Vad innebär undervisning i förskolan ur förskollärares perspektiv?
- Hur beskriver förskollärare arbetet med undervisning i förskolan?

1.2 Uppsatsen disposition

Här presenteras studiens kapitel:

I kapitel 2 presenteras *bakgrund* som innefattar begreppsdefinition, en bakgrund till undervisning genom styrdokument, tidigare forskning och teoretiskt perspektiv .

I kapitel 3 presenteras *metod* som innefattar val av metod, tillvägagångssätt i metoden, analysmetod, kvalitet och etiska aspekter.

I kapitel 4 presenteras *resultat* i form av fyra teman.

I kapitel 5 presenteras *analys* och en *sammanfattning* av analysen.

I kapitel 6 presenteras *resultatdiskussion, metoddiskussion* och *slutsats*.

2 Bakgrund

I detta kapitel presenteras styrdokument och litteratur, tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter.

2.1 Styrdokument och litteratur

I den nya läroplanen för förskolan som träder i kraft 1 juli 2019 (Skolverket, 2018) lyfts undervisningsbegreppet fram och blir tydligare. Förskollärares ansvar stärks då det framgår att det är förskollärares uppgift att möjliggöra, planera och genomföra för undervisning i förskolan. Undervisningen i förskolan ska både vara planerad och spontan då undervisningen ska ta utgångspunkt i barn och deras intressen. För att barn ska få tillfälle att utveckla en förståelse kring läroplansmålen i de spontana tillfällena behöver förskolläraren kunna relatera målen till barns kunnande och intresse utifrån den situation de befinner sig i, vilket förutsätter en insikt i läroplanen hos förskolläraren (a.a.).

Sheridan och Williams (2018) menar att undervisning är något som alltid funnits i förskolesammanhang, men vad begreppet kan innefatta har haft olika betydelser och benämningar genom åren och det är inte förrän nyligen som begreppet undervisning används som undervisning. Detta gör att förskolan idag har ett större fokus på kunskapsutveckling, menar Skolinspektionen (2018). Sedan 2010 ingår förskolan som en egen skolform i skollagen, vilket gör att förskolan nu har en tydligare del i Svenska skolväsendet (SFS 2010:800, i kap, 1§). I skollagen definieras "undervisning som målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden" (1 kap. 3 § skollagen 2010:800). Vidare lyfter Sheridan och Williams (2018) att undervisning ska ske i kontexter som är givande för barnen, där omsorg och lek är inkluderat. Med kontexter menas i detta sammanhang den återkommande specifika miljö och sociala samspel som sker i förskolan. Därför kan kontexter se olika ut beroende på när och var barn och personal befinner sig i dessa.

I Skolinspektionens (2018) rapport om kvalitet i förskolans verksamhet, lyfts begreppet undervisning. I rapporten framkommer att det exempelvis råder en tveksamhet hos personalen i förskolan om begreppets innebörd. Till exempel används begreppet lärande i större utsträckning istället för begreppet undervisning. Skolinspektionen (2018) beskriver undervisning som en målstyrd process som utförs av förskollärarna och lärande beskrivs som processen som sker i barnen när de utvecklar kunskap. I rapporten framkommer att förskollärarna använder begreppet lärande både för det som de utövar. Det vill säga undervisning och den process som sker hos barnen det vill säga lärande. De båda begreppen tycks användas synonymt i

verksamheten. Skolinspektionen (2018) tydliggör behovet av att undervisning i förskolan bör definieras i syfte att skapa en förståelse för begreppets innebörd. Det framgår också i rapporten att även om förskollärare har insikt i vad undervisning är så sker oftast inte det utifrån målbeskrivningarna, vilket gör att målbeskrivningen inte integreras i undervisningen och processen sker utan mål. I rapporten står det att undervisning är något som barnen har rättighet till samt att det går att integrera begreppet i förskolans verksamhet. Vidare tydliggörs det att förskollärare behöver hjälp från ledare i verksamheten i deras process att se sig själva som förskollärare som undervisar (a.a.).

Eidevald och Engdahl (2018) menar att undervisning innebär att förskollärare är delaktiga och undervisar, medans lärande kan ske även om förskolläraren inte undervisar utan bara är delaktig i situationen eller bara i situationen barnen befinner sig i. Vidare kan undervisning förklaras som att utifrån vad barnen intresserar sig för i stunden är det som undervisningen fokuserar på och utvecklas från. För att undervisning ska bli undervisning ska förskolläraren utgå från läroplanen och på ett medvetet sätt skapa förutsättningar för barnen som gör att de får tillfälle till att lära sig och utvecklas inom det valda området. Undervisning kan vara både avsiktliga och spontana tillfällen som utgår från läroplanen, men det innebär även att utgå från barnen, deras svar och tillsammans med dem utveckla undervisningstillfället. Vidare menar författarna att undervisning även leder till att barnen utvecklar värderingar som är gynnsamma för dem som individ och för vårt samhälle (a.a.).

2.2 Tidigare forskning

I denna del presenteras forskning som är relevant för studien. Tidigare forskning presenteras utifrån fyra underrubriker ”uppdrag och tolkning utifrån läroplanen”, ”undervisning och lärande”, förhållningssätt och didaktisk medvetenhet.

Inledningsvis i avsnittet presenteras tillvägagångssättet för att få fatt på tidigare forskning.

2.2.1 Databassökningar

Då vi skriver om begreppet undervisning i förskolan har vi haft en del problematik kring att hitta internationella artiklar, då begreppet är bundet till en svensk kontext och förskolepedagogiskt sätt att arbeta. Vi har använt oss av sökmotorn ERIC (proquest) i vårt sökande efter forskningsartiklar. Sökorden vi använt oss av är: teacher, learning, teaching, educate, inclusion, educational, preschool education, peer reviewed, engelska och 2014-2019. Vi fick 21 träffar och ansåg att två var relevanta för vår studie.

Vi har även använt oss av swepub, där sökte vi på orden: undervisning, förskola, undervisningsbegreppet, samspel, interaktioner, lärande, 2015-2019. vi fick 32 träffar och ansåg att fyra var relevanta för vår studie.

2.2.2 Uppdrag och tolkning utifrån läroplanen

Björklund, Pramling Samuelsson och Reis (2018) och Melker, Mellgren och Pramling Samuelsson (2018) visar hur läroplansmålen kan tolkas olika. Melker m.fl. (2018) menar i deras studie att undervisningsbegreppet i en förskolekontext behöver bli tydligare för att inte förknippas med skolifierad undervisning, som innebär ämnes inriktade lektioner. Även Sæbbe och Pramling Samuelsson (2017) ser ett behov av att begreppet skulle behöva stärkas och dessutom tydliggöras i förskolans kontext. Sæbbe och Pramling Samuelsson (2017) lyfter att förskollärarna ser undervisningsbegreppet som omtvistat och helst undviker att använda begreppet undervisning i den meningen att de vill betona att de inte undervisar likt skolan. Dalgren (2017) menar dock i sin avhandling att förskollärarna ser undervisning som deras ansvar, eftersom det är förskolans ansvar att barn ska lära sig och utvecklas.

Jonsson, Williams och Pramling Samuelsson (2017) menar att förskollärares planerade undervisning ska möjliggöra och främja en förståelse vid olika tillfällen såväl som att fokusera på ett lärandemål. I samspel med barnen är det en förutsättning att förskolläraren utgår från barnen och fokuserar på det barnen ser som intressant, för att kunna skapa tillfällen för utveckling. Gustavsson och Thulin (2017) lyfter i sin studie förskollärares uppfattningar av undervisning och naturvetenskap som innehåll i förskolans verksamhet. I deras enkätstudie, gav förskollärarna uttryck för att undervisning har ett innehåll och ett lärandeobjekt. Det framgår också i studien att de deltagande förskollärarna betonade betydelsen av att vara en kunnig ledare som beaktar barns perspektiv. En annan aspekt som lyftes av förskollärarna var att vid undervisningssituationer vara förberedd och påläst i ämnet som ska läras ut genom att använda ett expansivt språk. Det vill säga ett språkbruk som breddar och skapar förståelse genom att förskolläraren stöttar och utmanar barnet i lärandet. Författarna hävdar även att ledarskapets innebörd består i att ta initiativ och ta tillvara på situationer tillsammans med barnen, genom att som förskollärare rama in aktiviteter som kan skapa en kommunikation som uppmärksammar gemensam interaktion (a.a.).

2.2.3 Undervisning

Jonsson m.fl. (2017) har forskat om undervisning och lärande i förskolan. De har studerat hur förskolans personal ser på undervisningsbegreppet och dess innebörd. Författarna framhäver att förskolans arbetsätt relateras till skolan och lektionsbaserad undervisning. Undervisningen i förskolan innefattar ett större ansvar och ett högre krav på förskollärare som inte har tydliggjorts tidigare. Vilket innebär att förutsättningarna har ändrats och läroplanen blir mer integrerad i verksamheten. Björklund m.fl. (2018) lyfter att förskollärare behöver ha ett mål med undervisningen och arbeta medvetet med läroplansmålen. De menar att förskollärare behöver en medveten strategi utifrån läroplanen för att kunna planera och genomföra lärandesituationer samtidigt som de följer barnens intresse.

Melker m.fl. (2018) skriver i sin studie, om att stötta och skapa ett gemensamt fokus i undervisningen. De lyfter också undervisningsbegreppet och menar att förskollärare behöver skapa fokus mot ett bestämt mål och att undervisning ska bedrivas utifrån förskolans traditioner och kontext. I studien lyfter de bland annat att begreppet undervisning behöver tillämpas och förstås på ett tydligare sätt i förskolans läroplan. Författarna menar att verksamma förskollärare ser undervisning och begreppet undervisning som mer förknippat med skolans traditionella undervisning. De framhåller betydelsen av att se undervisning utifrån ett förskoledidaktiskt perspektiv vilket de menar minskar risken för skolifierad undervisning.

Jonsson m.fl. (2017) påvisar i sin studie att undervisningen i förskolan ska bilda en helhet. Undervisningen ska innehålla lek, lärande och omsorg vilket ska skapa ett sammanhang för barnen där barns kognitiva, emotionella och sociala lärande integreras. Författarna menar att ansvaret ska vila på förskollärares aktiva roll genom användandet av kommunikationen på ett betydande sätt. Kommunikationen bidrar till att skapa ett samband mellan undervisningen, barns egna perspektiv och att skapa en tankegång hos barnen som kan generera i en tydligare innebörd för att främja förståelsen hos barnen. Vallberg Roth, Holmberg, Palla och Stensson (2019) och Björklund m.fl. (2018) förklarar undervisning som styrning mot ett mål, men att begreppen undervisning och lärande många gånger sammanblandas av förskollärare.

Melker m.fl. (2018) visar i sin studie att när innehållet som ska läras ut blir centralt uppstår ett dilemma genom att detta nästan aldrig problematiseras, analyseras och skapar tankegångar. Studien lyfter lekbaserad undervisning där läraren är med som betydelsefull för barns lärande. I studien framgår det att förskolläraren som fanns med och stöttade i undervisningen gav barnen ökade erfarenheter och nya begrepp till skillnad från när den förskollärare som ej fanns nära som stöd. Författarna menar att förskolläraren behöver vara lyhörd, intresserad och integrera med barnen i undervisningssituationerna för att inte den målstyrda undervisningen ska bli åsidosatt. Studien lyfter även artefaktens hjälp med att förstå ett innehåll och kan bidra och vara ett stöd i interaktionen med en kamrat (a.a.). Björklund m.fl. (2018) skriver att förskollärares uppgift i undervisning är att synliggöra, urskilja innehåll, fördjupa och introducera nya infallsvinklar utefter barnets lärande och utveckling.

2.2.4 Lärande

Jonsson m.fl. (2017) lyfter betydelsen av förskollärares förståelse och kunskap om att kunna argumentera och reflektera. Det är betydelsefulla förutsättningar för att lärande och utveckling ska kunna ske hos barnen. Författarna tydliggör att lärande är något som kontinuerligt sker i förskolans verksamhet och att det också är förskollärarnas intensioner att främja lärande hos barnen. Vallberg Roth, Holmberg, Palla och Stensson (2019) och Björklund m.fl. (2018) beskriver lärande som en påföljd av vad barn upplevt och tagit till sig i den undervisning som barnen deltagit i, vilket kan te sig olika beroende på barnet.

Björklund m.fl. (2018) beskriver att utifrån undervisning kan barn erfar nya erfarenheter och kunnande. Studien lyfter att förskollärare behöver vara medvetna och ha kunskap om vad barnet ännu inte har vetskap om. Förskollärarna behöver ha kunskap om huruvida detta ska göras synligt för barnet för att kunna stötta barnen i deras utveckling och lärande framåt.

2.2.5 Förhållningssätt

Melker m.fl. (2018) belyser i sin studie de sociala förmågorna som har stor betydelse för undervisning och är en stor del i hur undervisningssituationerna genomförs. Utfallet i studien påvisar vikten av att ge barn vägledning. Det framgår att förskollärare i stor utsträckning är överens om att kommunikation och samspel med varandra i ett undervisningstillfälle skapar lärande. Att ha ett inkluderande förhållningssätt lyfts fram som betydelsefullt i tidigare forskning. Sukumaran, Loveridge och Green (2015) beskriver i sin studie som behandlar inkludering för barn med speciella behov, om lärarnas förutsättningar kring att arbeta med inkludering. Lärarna påverkas av att de inte har fått tillräckligt med utbildning kring ämnet, kunskapen är låg och de får inte tillräckligt med stöd i att utveckla samt genomföra arbetet med inkludering. Vidare visar studien att stöd och tillfällen för att kunna utveckla sin kunskap kring ämnet är av betydelse för att arbetet ska kunna utvecklas med barnen. Det är även viktigt för att lärarnas syn kring inkludering ska bli mer gynnsam för arbetet (a.a.).

Bautista, Moreno-Nuñez, Ng och Bull (2018) skriver i en studie som berör lärande i relation till hållbar utveckling. De lyfter både tillfällena som är planerade och spontana. Vid de planerade tillfällena används material, som berör det valda området, läraren har valt att fokusera på, medan de spontana tillfällena sker utan något material. Studien visar även hur läraren reflekterade med sig själv och hur det påverkade barnen, detta bidrog till att barnens resonemang utgick från lärarens. Läraren uppmärksammade inte barnens resonemang utan fortsatte på sitt eget. Detta bidrog till att barnens resonemang utgick från lärarens. Lärarna i studien använde sig av öppna frågor, men fokuserade mer på materialets innehåll vilket gjorde att fokus skiftade från barnens svar till materialet, vilket också visade att barnen begränsades i sina resonemang (a.a.).

Bautista m.fl. (2018) skriver i sin studie att undervisning som utgick från spontana tillfällena visade mer mångsidighet medan det i de planerade användes material för att förstärka undervisningen och dessutom hade mer fokus mot ämnet. Lärarna använde barnens erfarenheter för att relatera ämnet till deras upplevelser och förståelser. Barnen fick delge sina tankar inom ämnet vilket författarna menar visar på utvecklade samspel och interaktioner. Studien belyser att de interaktioner som uppstod begränsade barnen, trots att de utgick från barnens erfarenheter. Bautista m.fl. (2018) menar att interaktionerna behöver utvecklas för att inte begränsa barnen. Författarna menar att detta kan ske genom att barnen får inflytande i reflektionen och lärarna utgår och utmanar utifrån barnens resonemang, vilket bidrar

till att barnen kommer utveckla värderingar, reflektioner och handlingar i relation till ämnet (a.a.). Sukumaran m.fl. (2015) skriver i sin studie om lärares kunskap och föreställningar kring inkluderingsarbete och hur detta inverkar på utförandet av sitt arbete. Studien synliggör att inkludering är något som nyligen implementerats i verksamheten och visar på en ogynnsam syn på inkludering, vilket påverkar deras arbete kring detta.

2.2.6 Didaktisk medvetenhet

Björklund m.fl. (2018) framhåller betydelsen av att förskollärare ska tillämpa en didaktisk förmåga och använda denna i undervisningen tillsammans med barnen för att främja barns lärande och utveckling. Studien visar att förskollärare behöver arbeta aktivt och i handling beakta och ta hänsyn till alla barns olika erfarenheter och behov. Författarna menar att didaktisk medvetenhet bör råda för att inte undervisningen ska stanna upp och för att den ska kunna vara flexibel. Detta lyfter även Gustavsson och Thulin (2017) i sin studie. De menar att förskollärare många gånger gör någonting på rutin, vilket författarna menar gör att undervisningen stagnerar. Detta påvisas även av Björklund m.fl. (2018) som menar att det är av vikt att redan från början ha en målstyrd aktivitet för att lära barn om ett innehåll och att detta ska vävas in i förskolans kontext med metod, innehåll och barngrupp.

Bautista m.fl. (2018) skriver att öppna frågor oftast inte används i syfte att utmana barnen, dock utforskade inte läraren barnens resonemang vidare utan studien visar att barnens svar inte följdes upp och därmed utvecklades inte dialogen heller till en reflektion. I studien blandade läraren öppna och slutna frågor, vilket ledde till att reflektionen begränsades och barnens resonemang inte utvecklades vidare. Öppna frågor bör utvecklas för att barnens reflektioner ska utmanas vidare. I studien framkom det att genom öppna frågor med färdiga svar skapade lärarna mer struktur än att de bidrog till att utveckla barnens värderingar och handlingar. Genom att bedriva undervisning på detta sätt menar författarna att lärarna levererade information mer än att de utforskade något tillsammans med barnen (a.a.).

Dalgren (2017) belyser att de förskollärare som ofta använder sig av många frågor på kort tid i mötet med barn, antingen gynnar barnen eller orsakar osammanhängande kontexter som gör att barnen inte får tillfälle för reflektion eller tid på sig att svara. Författaren belyser vidare att slutna frågor används i större utsträckning än öppna frågor i förskolans verksamhet. Författaren ger exempel på att slutna frågorna oftare är enklare för barnen att besvara då barnen oftast kan besvara frågorna med ja eller nej. Detta gör att de slutna frågorna inte skapar den interaktion som gynnar samspelet i lärandesituationen. Dock betonar Dalgren (2017) i sin avhandling att frågeställningar där barnen är medvetna om svaret, kan brukas som medel för förskollärare. Detta för att öka förståelsen hos barnen genom att innehållet blir mer åtkomligt. Författaren skriver vidare att slutna frågor är gynnsamma i olika kontexter för undervisning och lärande. Hon menar att genom att förskolläraren blandar öppna och slutna frågor kan innehållet bli mer begripligt för barnen och samspelet och

förståelsen kan främjas. Vidare framhåller författaren att interaktionen som de öppna frågorna främjar är mer utvecklande då de skapar ett samspel där barnen kan utforska och skapa sig en förståelse samt en medvetenhet som utvecklar förmågor och ett kunnande om ett innehåll, vilket barns undervisning ska riktas mot (a.a.).

2.3 Teoretiskt perspektiv

Studiens teoretiska perspektiv är det sociokulturella perspektivet. Lev Vygotskij är det stora namnet och grundaren till det sociokulturella perspektivet. Teorin har sin utgångspunkt i frågor om människans utveckling kopplad till biologiska och sociokulturell interaktion (Säljö, 2017). Vygotsky (1978) menar att lärandet i barnet sker konstant och börjar redan från att de föds. Säljö (2017) skriver att fokus i det sociokulturella perspektivet är hur människor lär sig genom kunskaper som är präglade av den kultur som man befinner sig i. Dessa kunskaper kan vara att tolka texter och använda matematiskt tänkande. Detta kan även benämnas som *appropriering* som innebär hur människor lär sig med stöd av medierade redskap (s. 258). I förskolan kan detta te sig genom att förskollärare till exempel använder sig av en bok vid undervisningssituationen. Förskolläraren kan med hjälp av bilder i boken möjliggöra för samspel och kommunikation med barnen genom frågor och funderingar. På så vis kan barnen möta och tolka texter och bilder och barnen görs delaktiga och kan ta till sig kunskap.

Säljö (2017, s. 253) beskriver *mediering* som ett av de bärande begreppen inom den sociokulturella traditionen. Detta begrepp syftar till att människor med hjälp av redskap och verktyg tolkar och förstår den omvärld samt det sammanhang som de befinner sig i. Vidare menar författaren att dessa redskap både är språkliga samt materiella. Författaren menar att språkliga hjälpmedel kan vara alfabetet, tal och matematiska tecken. Dessa hjälpmedel har blivit präglade av kulturen och utvecklats över tid. Vidare menar Säljö (2017) att fysiska hjälpmedel även används vid mediering för att vi ska kunna utföra en handling. Språkliga och materiella hjälpmedel har sina utgångspunkter i varandra, vilket gör att det blir ofördelaktigt att dela på dem.

Inom den sociokulturella teorin är språket grunden för allt lärande, som undervisningen syftar till. Det är genom språket som vi kan skapa en gemenskap och ett sammanhang tillsammans med andra. Språket tillsammans med andra medierade hjälpmedel skapar en helhet i ett sammanhang som är i ständig förändring. Genom interaktion med de som befinner sig i vår närhet utvecklas vår kunskap att resonera och reflektera. Med hjälp av mediering präglar den kultur som råder i sammanhanget vår syn på omgivningen, vilket bidrar till att vi använder oss av språk i vårt sätt att tänka (Säljö, 2017). I förskolan kan detta te sig genom samspel i verksamheten.

Säljö (2015) skriver att om barnet är delaktig i sin egen inläring, kan barnet utveckla sin egen kunskap. Miljön och omgivningen som barnet befinner sig i tillsammans med människor påverkar barnets självständighet och utvecklar den sociala förmågan. Säljö (2017, s. 259) belyser att det finns en *primär socialisation* vilket innebär att lära i vardagen, att utveckla språket och få insikt i ett socialt samspel, som sker tidigt i livet. Det finns även en *sekundär socialisation* som innebär inläring av de förmågor som är nödvändiga för att överleva i ett samhälle. I förhållande till dessa två socialisationer finns en infallsvinkel som är betydelsefull för den sociokulturella teorin, denna infallsvinkel berör skillnaden i barns lärande kring begrepp. Här menar Säljö (2017) att läraren framstår tillsammans med undervisningen som avgörande för barnen i förståelsen kring begrepp och sammanhang i miljön på ett grundläggande plan. Säljö (2015) menar att det grundläggande är att förståelse och insikt lyfts fram och görs synligt i samspelet mellan individer. Detta bidrar till att kunskap vidgas och görs synlig för ett större antal människor. Med det menar författaren att appropriering bidrar till hur individen resonerar och reflekterar (a.a.).

Säljö (2015, s. 99) skriver att människan är i ett kontinuerligt lärande. Författaren beskriver den närmaste *utvecklingszonen* som barnet befinner sig i som ett sätt i processen fram till förståelse. Vygotsky (1978, s. 37-38) beskriver *actual developmental level* som innebär den kunskap barnen redan har medan *the zone of proximal developmental level* innebär den kunskap som är under utveckling, det tydliggör de processer som bidrar till utveckling. Vidare menar författaren att det barnet kan med vägledning från någon annan i *the zone of proximal developmental level* kan barnet så småningom utan stöd. Inom utvecklingszonen menar Säljö (2015) att det är viktigt att lärare kan urskilja var barnet befinner sig för att läraren ska kunna anpassa undervisningen efter individens tidigare kunskaper. Förskolläraren behöver bemöta och stötta barnet genom att beakta de tidigare kunskaperna och utforma undervisningen på en nivå som har högre svårighet än vad barnet kan men samtidigt får det inte vara en för hög svårighet. På så vis kan barnet nå den nya kunskapen tillsammans med förskolläraren.

Säljö (2015) menar att vi människor alltid ingår i nya kontexter där vi saknar kunskaper om hur vi ska bemöta det vi har framför oss. Detta gör att vi ständigt befinner oss i nya samspel och utvecklingszoner. Interaktionerna som sker dagligen runt oss förser oss med nya insikter av kulturella redskap och det bidrar till att vi utvecklas. Vidare menar författaren att utvecklingszonen belyser lärandeprocessen fram till förståelsen och det är det som är betydelsefullt i lärandet (a.a.). Kommunikation och samspel har en betydande del i den sociokulturella teorin vilket även förskollärare tillsammans med barn skapar i undervisningssituationerna i förskolans verksamhet. Det sociokulturella perspektivet är av betydelse för analys av hur undervisning framställs och bedrivs för att utveckla lärande hos barnen. Vygotsky (1978) framhäver nämligen att lärande och utveckling främjar varandra.

3 Metod

Denna studie är en fördjupning av den pilotstudie som genomfördes i kursen forskningsmetod för förskollärare. Därför har vi valt att utgå från liknande syfte och frågeställningar. Tillvägagångssättet i studien är kvalitativ med en fördjupad metoddel och innehåll. I detta kapitel redogörs för val av metod, tillvägagångssätt, urval, analys, kvalitet och etiska aspekter.

3.1 Val av metod

För att få svar på syftet som är att undersöka hur förskollärare uppfattar begreppet undervisning samt hur de arbetar med undervisning i förskolans verksamhet, har vi valt att använda en kvalitativ undersökningsmetod. Bryman (2018) beskriver denna metod som ett tillvägagångssätt där interaktionen mellan parter är betydelsefull för utfallet av studien. Bryman (2018) belyser vidare att denna metod har som utgångspunkt i att svaren skapar teori, omgivningen inverkar på respondenterna och formar deras förklaringar. Genom att använda en kvalitativ utgångspunkt kunde vi frambringa ett samspel mellan oss och respondenterna. Detta för att lyfta fram respondenternas egna tolkningar av begreppet undervisning samt att deras resonemang och arbetssätt kunde synliggöras.

Respondenternas egna resonemang hade varit svårt att synliggöra genom en kvantitativ undersökningsmetod då Bryman (2018) beskriver denna metod som allmän, vilket blir ett sätt att mäta förståelsen och gör att respondenternas egna formuleringar uteblir. Det kvalitativa tillvägagångssättet gav oss en inblick av de olika kontexter och de samspel som råder på de olika förskolorna och hur undervisning bedrivs i de olika förskolornas verksamheter.

3.2 Tillvägagångssätt

Vi har i studien utgått från semistrukturerade intervjufrågor, vilket Bryman (2018) beskriver är att utgå från ett frågeformulär där respondenten ges möjlighet att formulera sina uttalanden utifrån dem själva. Samtidigt som det ändå finns några fasta frågor som gör att de olika intervjuerna har gemensamma drag. Vidare beskriver Bryman (2018) att semistrukturerade intervjuer är följsamma och där svaren formas av respondenternas egna förståelser av sammanhangen, vilket gör att respondenternas svar blir deras egen tolkning. Denna form av intervjuer gynnade utvecklingen till ett samspel, vilket resulterade i att respondenternas förståelser och tolkningar utgick från deras syn på vad som är väsentligt i kontexten de befinner sig i. Intervjuguiden utformades utifrån nio intervjufrågor. Bryman (2018) beskriver att en intervjuguide utgörs av de intervjufrågor som är aktuella för syftet, vid en semistrukturerad intervju.

Samspelet bidrog till att de semistrukturerade frågorna gav oss möjlighet att fördjupa resultatet genom uppföljningsfrågor vilket skapade ett bredare underlag till studien. Bryman (2018) skriver att genom att använda uppföljningsfrågor fördjupas de grundläggande svaren genom att respondenten får möjlighet att utveckla sina resonemang. Vi valde att genomföra direktintervjuer vilket Bryman (2018) menar sker i ett reellt möte. Därmed genomfördes intervjuerna på förskolläraernas arbetsplats för att ge respondenterna en trygghet att vistas i en lugn och välkänd omgivning som även har betydelse för sammanhanget.

Intervjuerna spelades in då Bryman (2018) menar att det är en betydelsefull metod för att synliggöra respondenternas tonläge och uttryck vilket kan ge en helhetsbild för analysen. Genom de inspelade intervjuerna gavs också möjlighet att vara närvarande i samspelet. Något som Bryman (2018) lyfter fram som betydelsefullt.

3.3 Urval

Den första kontakten med de deltagande förskollärarna skedde via telefon och mejl där de blev tillfrågade om att delta i studien och tider för intervjuerna bokades. Till alla de förskollärare som tackat ja skickades en skriftlig information ut genom ett missivbrev för att tydliggöra studiens syfte och frågeställningar samt tillvägagångssätt under intervjutillfället.

Intervjuerna har genomförts vid tre olika tillfällen under en tvåveckorsperiod där varje intervjutillfälle var enskilt och tog cirka 30 minuter. Vi valde endast att använda utbildade förskollärare, då det är den yrkesgrupp som är mest relevant i relation till vår studie. Urvalet av förskollärare i studien har utgått från ett målstyrt urval, vilket innebär att de respondenter som intervjuas är taktiskt utvalda i relation till studien (Bryman, 2018). Respondenterna består av åtta förskollärare vid tre förskoleenheter i tre olika kommuner. Dessa utgår från sex olika avdelningar. Förskollärarna har varierande utbildning och har varit verksamma i förskolan mellan 2 månader till 24 år, vilket kan påverka resultatet. Förskollärarna som deltagit i studien har tilldelats nummer mellan ett och åtta, för att synliggöra deras utsagor i resultatet, utan att de ska kunna identifieras.

3.4 Analys

Det inspelade materialet bearbetades genom att vi lyssnade igenom inspelningarna ett flertal gånger och transkriberade det som var betydande i förhållande till studien. Vi valde att transkribera det som vi ansåg var relevant i relation till studien. Det som inte relaterade till vårt syfte och frågeställningar och ämnet undervisning transkriberades inte. Bryman (2018) menar att det material som inte är betydelsefullt för studien inte heller är betydelsefullt att transkribera.

Vi har i analysen använt oss av en tematisk analysmetod, vilket är ett av de vanligaste metoderna i kvalitativ forskning (Bryman, 2018). Metoden utgår från att forskaren analyserar data i teman. Vidare menar författaren att genom att analysera data i teman får forskaren en grund. Vi analyserade det transkriberade underlaget för att hitta de beståndsdelar och likheter som var relevanta, genom att relatera våra forskningsfrågor och begrepp till undervisning i vår data. Begrepp som undervisning, lärande, interaktion, kommunikation och medvetenhet uppkom, vilket speglades mot bärande begrepp i den sociokulturella teorin som språk, samspel, artefakter, appropriering samt mediering. De transkriberade intervjuerna analyserades tematiskt och de teman vi hittade utgör rubrikerna i vårt resultat.

3.5 Kvalitet

Bryman (2018) beskriver två grundläggande kriterier för en kvalitativ undersökningsmetod, dessa är *tillförlitlighet* och *äkthet*. Tillförlitlighet innefattar fyra delkriterier: trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och en möjlighet att styrka och konfirmera. Tillsammans syftar dessa aspekter till att belysa studiens genomförbarhet (Bryman, 2018).

För att förtydliga tillförlitligheten i studien har vi strävat efter att tillvägagångssättet i undersökningen ska vara så tydligt som möjligt. Detta innefattar även sammanhanget som intervjuerna genomförts i vilket Bryman (2018) menar är betydelsefullt för att stärka kvaliteten. Under tillfället för intervjuerna har respondenterna haft möjlighet att verifierat sina utsagor men de har inte kunnat ta del av någon av de andra respondenternas svar. Vi har inte delgett respondenterna transkriberingarna då de får ta del av resultatet när studien publiceras. Bryman (2018) hävdar att respondenterna ska kunna verifiera sina svar.

Vi har genomfört intervjuerna i olika kommuner med respondenter som har varierad erfarenhet och utbildning, vilket bidrar till att resultatet skildrar olika miljöer och sammanhang. Detta är en aspekt för kvalitet, enligt Bryman (2018). Vi är medvetna om att resultatet är en tolkning vi har gjort utifrån materialet som samlats in, vilket också kan påverka utfallet av studien.

3.6 Etiska aspekter

I studien har vi använt oss av de forskningsetiska riktlinjer som Vetenskapsrådet (2017) påtalar. Dessa är *nyttjandekravet*, *informationskravet*, *samtyckeskravet* och *konfidentialitetskravet*. Vetenskapsrådet (2017) redogör att dessa har till syfte att tydliggöra relationen mellan den som undersöker och den medverkande aktören. Det redogörs vidare att nyttjandekravet innefattar att de upplysningar som framkommit bara används i studiens syfte och att informationskravet betyder att respondenterna ska vara medvetna om studiens utgångspunkt och vad som innefattas i studien. Samtyckeskravet belyser att respondenten behöver ge sitt samtycke till medverkan

och att detta helst ska skrivas ned. Respondenten ska också vara medveten om att de kan dra tillbaka sitt samtycke när de vill och att materialet inte kommer att användas i studien. Den sista av de forskningsetiska riktlinjer som Vetenskapsrådet (2017) påtalar är konfidentialitetskravet som förklarar att de upplysningar som respondenten gett inte får delges med utomstående och att respondenterna i studien inte ska kunna identifieras.

I vår studie har vi förhållit oss till dessa riktlinjer genom att respondenterna har varit medvetna om studiens utgångspunkt och vad som innefattas i studien innan medverkan. De förskollärare som deltog fick förfrågan om att delta och gav genom sitt deltagande samtycke till delaktighet. Vi visade innan intervjun vårt missivbrev där information framgick att det är frivilligt att medverka och att upplysningar kommer att hanteras konfidentiellt, och att de kan avsluta sin medverkan om de skulle önska. På så vis gavs respondenterna vetskap om att de kan dra tillbaka sitt samtycke när de vill och att materialet då inte kommer användas i studien. Före intervjun fick respondenterna frågan om medgivande till inspelning samt information om vad som behandlades och vad vårt syfte med studien var. Vetenskapsrådet (2017) menar att samtycke behöver ges från respondenten vid inspelning och att respondenten helst ska skriva ner sitt samtycke. Vi har i vår studie inte begärt ett skriftligt samtycke utan detta har enbart skett muntligt. Slutligen har vi även informerat de deltagande om att studiens slutversion publiceras på DIVA via Mälardalens högskola och att underlaget och de uppgifter som framkommit i relevans till denna studie kommer förstöras efter publiceringen.

4 Resultat

Resultatet visar förskollärarnas beskrivningar av synen på undervisning och hur den påverkar förskolans verksamhet. I analysen framkommer det att det råder en delad syn på undervisning och beroende på kontexten har begreppet olika innebörd. I analysen av intervjuerna framkom fem teman som utgör rubriker i vårt resultat så som: förskollärarnas syn på undervisning, undervisning förutsätter omsorg, undervisning synonymt med lärande, förutsättningar för lärande och målstyrd och didaktisk medvetenhet. Slutligen presenteras en kort sammanfattning av resultatet.

4.1 Förskollärarnas syn på undervisning

Förskollärare ser på begreppet undervisning relaterat till skolans undervisning i form av lektioner när de först uttrycker sig, men de uttrycker samtidigt att de inte arbetar så i förskolan. En av förskollärarna beskriver:

När de börja tala om begreppet undervisning var jag väldigt skeptisk, för man tänker ju undervisning att jag ska ha lektioner här med barnen som i skolan. Men det är ju inte så utan hur vi är i de olika lärandesituationerna, vad vi säger och vad vi gör. Det är som vi alltid har gjort egentligen (förskollärare 1).

De deltagande förskollärarna anser att det är kollegor som känner att det är ett problematiskt begrepp. Däremot är det ingen av förskollärarna själva som anser att begreppet är bekymmersamt trots att de var skeptiska när begreppet introducerades. Vilket gör att det kan uppstå motsättningar i arbetslaget. En av förskollärarna uttrycker:

Vissa är irriterade på att begreppet har kommit med då det kan kopplas till skolan (förskollärare 7).

Förskollärarna ser vikten av en bra samverkan med vårdnadshavare och känner en oro för hur de ska klargöra begreppet och dess innebörd i verksamheten. De vill inte att vårdnadshavare ska få en uppfattning om att förskolan ska vara lik skolan med lektioner. Vidare kan detta kopplas till en föreställning som råder om att förskolan ska vara öppen och fri. Med det menas att förskolan ska ha en stor del fri lek utan ramar, där barn ska få vara barn. Förskollärarna framhäver att om de samtalar och lyfter begreppets innebörd med ett medvetet förhållningssätt, kan det göra att förskollärarens profession samt yrke stärks. En av förskollärarna beskriver:

Jag tänker att förskolan har en kultur att inte prata så mycket om form. Det är lite fullt då allt ska vara så fritt. Men jag tror att begreppet kommer öka min profession som förskollärare och kanske också höja statusen på yrket (förskollärare 2)

Förskollärarna menar att begreppet kan ha varierande betydelser i olika situationer för förskollärarna vilket gör att de låser sig i undervisningssituationen. Förskollärarna blir slutna i sitt sätt att tänka kring undervisning vilket leder till att den spontana undervisningen förbises i verksamheten och att undervisning är det förskolläraren gör i planerade situationer. En förskollärare beskriver:

Att prata undervisning, att vi undervisar kan leda till att pedagogen låser sig och låser tänket och att lärandet sker bara i undervisningssituationen och i den här formen (förskollärare 2)

Förskollärarna påtalar att det handlar om vilken medvetenhet de har i undervisningssituationerna som är betydande för hur undervisningen utvecklas. Förskollärare behöver tillgång till reflektion kring begreppet i arbetslaget för att det ska finnas en enad syn på vad begreppet undervisning innebär i verksamheten.

4.2 Undervisning förutsätter omsorg

Förskollärarna upplever att undervisning och omsorg förutsätter varandra, undervisning går inte att genomföra utan omsorg och omsorgen behöver beaktas i undervisningen. Relationer och trygghet är det som förskollärarna lyfter för att kunna skapa tillfällen för undervisning. Undervisning kan aldrig bara vara undervisning, då

undervisning alltid ingår i ett större sammanhang. Där barnens behov, lek och lustfylldhet ska ingå i kontexten. I denna kontext är det betydelsefullt att förskolläraren är närvarande för att undervisningen implementeras och breddar lärandet för barnen. En av förskollärarna uttrycker:

Det finns komponenter i en undervisning som gör att det kan bli en undervisning. Det är ändå pedagogen som väljer och gör det medvetna valet i hur det framställs (förskollärare 6)

Leken har stor betydelse för undervisning. I leken behöver förskollärarna vara nära och kunna träda in för att utmana barnen i deras lärande och genom detta bedriva undervisning. Det sker undervisning när förskollärarna fångar barnen oavsett situation och utifrån detta lägger till eller tar bort, stöttar och utmanar utifrån läroplanens mål. Det är förskollärarens ansvar att rikta barnens lärande mot läroplanen genom undervisning. Förskollärarna uttrycker att barnen inte ska känna att det blir undervisning i den formen av att de får information levererad utan undervisningen ska ske i leken på ett lustfyllt sätt. Förskollärarna påtalar att det sker en avvägning mellan att gå in i leken och undervisa eller om barnen ska få leka utan att en förskollärare undervisar då leken är så betydelsefull för barns lärande i sig.

4.3 Undervisning synonymt med lärande

Förskollärarna i de undervisningstillfällen som ges ska ha en medvetenhet kring lärandemålen i läroplanen och hur de kan arbeta mot dessa i praktiken. Lärande är ett begrepp som förskollärarna känner sig mer bekväma med och att förskollärare ofta talar om lärande istället för undervisning, då lärande är syftet med undervisning och det är det som förskolläraren vill få fram i undervisningssituationen. Därav ses undervisning och lärande ofta som likställda och verkar ges samma betydelse. Något som exemplifieras i dessa citat:

För mig är det ingen skillnad mellan lärande och undervisning, jag tycker det är samma. Lärande och undervisning är samma (förskollärare 7)

Sen är vi dåliga för vi pratar ofta lärande istället för undervisning. Vi hamnar oftast där för det känns närmare och lättare på något sätt (förskollärare 5)

Lärprocessen är oftast det som uppmärksammas därför är det vanligt att begreppen inte särskiljs. Det framgår även att det är ett medvetet val att inte använda sig av begreppet undervisning. Förskollärarna uppfattar att lärandet är konstant hos barnen och att undervisning är någonting som förskolläraren behöver inkludera i tillfället.

4.4 Förutsättningar för lärande

Förskollärare har ansvaret för att bedriva undervisning och att det åligger dem att skapa förutsättningar för detta i verksamheten. Det framkommer att när förskolläraren är närvarande, använder sig själv som redskap, visar intresse och är nyfikna kan de uppfatta undervisningssituationer och utveckla dessa till givande lärtillfällen. Så här beskriver en förskollärare:

För det är ju ens egna tank som man projekterar på barnen och barnen suger ju åt sig allt i den här åldern. Men jag använder min egna erfarenhet och åsikter också, hur jag fostrat mina egna barn. Jag använder det jag har med mig i min ryggsäck (förskollärare 7)

Förhållningssättet styrs av situationen och vilka man har framför sig, förskollärare behöver förhålla sig på ett sätt så att de får syn på barnets lärande. Detta för att kunna skapa ett tillfälle som genererar undervisning. Miljön behöver vara utformad så att den gynnar lärande och skapar förutsättningar för att undervisning kan ske. En förskollärare förklarar detta på följande vis:

Det är viktigt att ha inspirerande lärmiljöer som lockar till nyfikenhet och utforskande och på sitt sätt tillsammans med mig som förskollärare kan skapa undervisningsmöjligheter (förskollärare 8)

I planeringstiden och reflektionstiden är den pedagogiska dokumentationen ett hjälpmedel för att kunna planera undervisning och utveckla förutsättningarna för barnens lärande. Planeringstiden beskrivs av förskollärarna variera mellan förskolorna och att reflektionstid kontra planeringstid ger olika förutsättningar. En förskollärare lyfter planeringstiden:

Det är ju lite ont om det, vi har en till en och halv timme i veckan när det passar. Allt handlar om hur det funkar i verksamheten (förskollärare 3)

Reflektionstiden har visat gett en större möjlighet att reflektera kring begreppet i grupp, medan planeringstiden sker enskilt och syftar mer till planering av aktiviteter. Begrepp som undervisning och lärande behöver definieras och tydliggöras i arbetslagen, för hur pedagoger tolkar begreppen har en avgörande effekt på vilket sätt arbetet kommer att bedrivas i verksamheten. Den pedagogiska dokumentationen bidrar med underlaget som är nödvändig för att utveckla sig i sin profession och sin roll. Dokumentationen synliggör hur undervisningen ska anpassas efter barngruppen och barngruppens behov. Dokumentationen gör det även möjligt att relatera läroplanens mål till den planerade undervisningen och på så sätt får undervisningen ett syfte och förskolläraren något att förhålla sig till.

4.5 Målstyrd och didaktisk medvetenhet

Förskollärarna beskriver att medvetenhet har en betydande roll i undervisningssituationerna tillsammans med barnen. Vikten ligger i att dessa situationer vara medveten och göra andra medvetna om att förskollärarna bedriver undervisning i de situationer som många gånger förbises. Förskollärarna behöver ha ett syfte kring vad de vill förmedla med undervisning, för att fördjupa förståelsen och lärandet i barnen vilket en förskollärare beskriver:

Innan undervisning sker kopplar jag till olika mål i förskolans läroplan på så sätt blir undervisning målstyrd (förskollärare 8)

Förskollärarna framhäver att de behöver ha en didaktisk medvetenhet och använda sig av de didaktiska frågeställningarna som yrket kräver. På så vis blir arbetet med barn meningsfullt och undervisningen har ett syfte. I undervisning behöver förskolläraren beakta de didaktiska frågeställningarna både i planeringen och i de spontana tillfällena. Förskollärarna behöver tänka på att inte bara använda de didaktiska frågeställningarna utan även nyttja kontexten, materialet och samspelet i undervisningstillfället.

Det framkommer att förskollärarna medvetet använder de didaktiska frågeställningarna i större utsträckning i de planerade aktiviteterna, men att de förekommer i mindre utsträckning i de spontana vilket beskrivs i följande citat:

Samling är ju mer planerad där jag utgår från de didaktiska frågorna. Sen har vi mer spontana det är ju också undervisning på ett sätt. Låter jag de vara själva eller är jag med och pratar om vad de gör och hur man gör (förskollärare 4)

4.6 Sammanfattning

Resultatet visar att förskollärarna gör jämförelser med undervisning i skolan och i form av planerad ämnesundervisning som utgår från ämnen vid en specifik tid på dagen. De framhäver dock att undervisning i förskolan inte är liknande den i skolan då undervisningen sker utifrån ett helhetsperspektiv på barnet. Medvetenheten hos förskollärare kring undervisning och vad det innebär lyfts fram som betydelsefullt för att undervisning ska kunna ske i verksamheten. Förskollärares kunskaper tillsammans med miljön och material kan bidra till ett samspel som är gynnsamt samt bidragande till att undervisningssituationer utvecklas. Didaktisk medvetenhet är något som är betydande i undervisningssituationerna och planeringen för undervisning för att undervisningen ska bli målstyrd och utgå från barnen.

Vidare visar resultatet att förskollärarna upplever att det oftast är lättare att tala om lärande än undervisning. Det är också förskollärarens ansvar att undervisning bedrivs i förskolan och att det utgår från barnen delaktighet och inflytande. Dock påverkar aspekter som sker under dagen hur undervisningen genomförs, resultatet visar att det

finns dagar då förskollärare inte har tid att bedriva undervisning. Resultatet visar på en varierad tid för planering respektive benämning för tiden som är avsatt för planering av verksamheten. Vidare framgår det att planeringstiden är viktig för att glädjen hos barnet i undervisningstillfället inte ska försvinna.

5 Analys

I analysen presenteras resultatet i relation till den sociokulturella teorin och utifrån de begrepp som presenteras i metoden.

Undervisningsbegreppet visas i resultatet vara ett begrepp med olika innebörd för de deltagande förskollärarna, där resultatet visar att förskollärarna i studien i stor utsträckning verkar knyta undervisningsbegreppet till skolan. Förskollärarna upplevs ha en föreställning kring att skolans undervisning är ensidig och inte utformad efter en helhetssyn kring barns lärande utan mer utgår från att läraren. Vygotsky (1978) antyder att lärandet som äger rum i yngre åldrar tydligt skiljer sig till lärande i äldre åldrar. Han menar till exempel att lärande i förskolan kan vara att lära sig benämningen på föremål. Trots att förskollärarna kopplar samman undervisning med skolan tyder resultatet på att förskollärarna ändå har en medvetenhet kring hur de ska arbeta med undervisning i förskolan genom lek. Förskollärarna beskriver olika komponenter som lek, inflytande och omsorg i sina beskrivningar, vilket tyder på ett helhetsperspektiv på undervisning. I enlighet med Vygotskij och den sociokulturella teorin menar Säljö (2015) att miljön och människor i miljön utgör förutsättningar för ett samspel som bidrar till att barn kan utveckla kunskaper och förståelser kring ett ämne. I tillfället som uppstår är barnet delaktig och drivande i sin egen utveckling.

Dock nämns inte begreppet helhet av alla förskollärarna utan de framhäver enstaka aspekter så som lek, inflytande och omsorg. Vilket vi tolkar kan tyda på en omedvetenhet kring att dessa aspekter skapar undervisning utifrån en helhetssyn. Kontexten kan då bli fragmenterad vilket gör att tillfället inte blir optimalt utifrån synen på att undervisning ska skapa möjlighet för appropriering (Säljö, 2015). Socialisationen, menar Säljö (2015), betyder att barnen approprierar de förståelser och insikter som genom undervisning i kontexten görs synliga, vilket kan leda till att undervisningen hämmas. Vikten ligger i att undervisningen tillsammans med miljön ska samspela och skapa en kontext som gynnar barnens lärprocess genom appropriering. Även om undervisning ska bedrivas som en helhet upplevs det finnas ett motstånd bland förskollärarna mot den struktur som följer. Då undervisningsbegreppet upplevs svårdefinierat och problematiskt kan det medföra att den undervisning som bedrivs i förskolan närmar sig den undervisning som förskollärarna upplever sker i skolan genom lektionsundervisning. Säljö (2015) menar att undervisning ska skapa möjlighet för appropriering och mediering, i detta är läraren nyckeln till att barnen kan utveckla ny kunskap.

Resultatet visar att undervisning är beroende av situation, det är situationen som avgör vad undervisningen blir i tillfället. Uppmärksamhet och flexibilitet i förskollärarnas sätt att tänka och agera framgår som betydelsefullt för att kunna fånga det som sker i stunden och att utveckla det till undervisning. Säljö (2015) skriver att miljön är en bidragande faktor till att skapa tillfällen för samspel, där barn får möjlighet att ingå i en interaktion tillsammans med förskollärare som gynnar lärande. Därför är det viktigt att ta tillvara på miljön och att förskolläraren ser den möjlighet som finns för undervisning.

Resultatet visar att undervisningssituationer förutsätter relationer och trygghet som i sin tur kan frambringa möjligheter om förskolläraren är närvarande i barnens lärande. Det framgår att det är förskollärares kunskap och erfarenheter som inverkar på undervisningen och hur det etableras i verksamheten, vilket även är avgörande för barns vidgade förståelse. Säljö (2017) beskriver språket som utvecklande för gemenskapen och interaktionen. Dessa förutsätter tillsammans med redskap ett sammanhang som bidrar till utveckling och lärande.

Förskollärarna i studien belyser lekens betydelse. Leken är viktig i undervisning men lek är även betydelsefull som lek, vilket visas vara en svårighet för förskolläraren att avgöra när de ska gå in i en lek och undervisa samt när de ska låta leken få vara ostörd. Undervisningen sker när förskollärare utgår från barnens intresse och där de befinner sig i stunden samt utmanar dem för att bredda deras förståelse med utgångspunkt i läroplanen. En insikt och förståelse i vad läroplanen förmedlar är väsentligt i relation till undervisning. Vygotsky (1978) framhäver the zone of proximal developmental level, som möjliggör utveckling. Barnen ska i samspel utveckla förståelse genom utforskning och interaktion och inte få kunskapen levererad. Genom interaktionen och samspelet undervisas barnen och de utvecklas som individer, vilket Säljö (2015) benämner som appropriering.

Resultatet visar att det finns en medvetenhet kring att undervisning och lärande är två olika begrepp, men att förskollärarna ändå tenderar att lägga samma innebörd i båda begreppen. Detta tydliggörs när förskollärarna medvetet väljer att tala om lärande istället för undervisning. Genom att förskollärare benämner lärande, när det egentligen är undervisning som bedrivs. Kan det bidra till att tillfället som är undervisning, inte medvetet utgår från en didaktisk planering. Detta kan tolkas som en omedvetenhet kring förskollärarnas handlingar kring de didaktiska frågeställningarna och den målinriktade processen. I och med att Säljö (2015) skriver fram lärare som betydande i lärprocessen behöver lärare vara medvetna om vad som undervisas för att undervisningen ska ske i en process. Detta menar Säljö (2015), har ett samband till barns utvecklingszon där betydelsen av att undervisningen är på en utmanande nivå är det väsentliga.

Det är förskolläraren som har det yttersta ansvaret för att undervisning planeras och bedrivs i linje med läroplanens målen. Dokumentationen blir här en viktig aspekt i

arbetet med undervisning då det synliggör processerna både för barnen och förskollärarna samt att det för riktningen framåt. Materiella artefakter, menar Säljö (2017), bidrar till att barnen och förskollärarna kan tolka sina tidigare erfarenheter. Till exempel kan detta vara dokumentation som visar en tidigare aktivitet där barnet har möjlighet att ge sin syn av aktiviteten. Det bidrar även till att barnets egen lärprocess görs synlig för dem själva. Vidare menar Säljö (2015) att undervisningen ska skapa möjligheter i samspel med artefakterna för att visa vägen framåt och genom det bidra till att approprieringsprocesser skapas genom kontexten. Vilket kan innebära att dokumentationen ska göras synlig och tydlig i miljön för att en återkopplingsprocess ska vara tillgänglig för barnen.

Medvetenheten kring undervisning framgår som avgörande för arbetet i verksamheten. Det är betydelsefullt att inte bara lyfta undervisning i arbetslaget utan även med barnen, för att de ska få en förståelse kring vad undervisning är. I resultatet lyfts användandet av de didaktiska frågeställningarna som ett medvetet sätt att arbeta med undervisning. Resultatet visar att förskollärarna behöver beakta miljön, samspelet och materialet i en undervisningssituation och inte bara utgå från kommunikationen och de didaktiska frågorna. Detta för att främja samspelet som Säljö (2015) menar är väsentligt för barns lärande. Vidare menar författaren att interaktioner i samspelet bidrar till att utvecklingszoner och förståelse för material präglade av kulturen utvecklas. Därför behöver undervisning ske utifrån ett förskoledidaktiskt perspektiv som utgår från en helhet som inkluderar miljön, samspel, material, kommunikation och de didaktiska frågeställningarna.

Vidare synliggörs medvetenheten kring öppna frågeställningar i resultatet. Dock sker det främst vid planerade tillfällen och uppmärksammas inte i samma utsträckning vid spontan undervisning. Vygotsky (1978) skriver att barn som erbjuds frågor med färdiga svar, visar att de kan svaret men att de saknar insikter i betydelsen. Detta visar på att förskollärare behöver ha en medvetenhet och vet betydelsen av att erbjuda öppna frågor även vid spontana undervisningssituationer.

6 Diskussion

I resultatdiskussionen behandlas resultat utifrån vårt syfte och frågeställningar i relation till den sociokulturella teorin, tidigare forskning och våra reflektioner. Resultatdiskussionen är indelad i underrubrikerna: *innebörden av undervisning i förskolan*, *arbete med undervisning i förskolan* och *leken*. Vidare presenteras pedagogisk relevans samt våra slutsatser kring det valda ämnet. Därefter redogörs för metoddiskussionen och tillvägagångssättet i studiens genomförande.

6.1 Resultatdiskussion

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare uppfattar vad begreppet undervisning innebär samt hur de beskriver sitt arbetar med undervisning i

förskolans verksamhet. Vi har utgått från följande frågeställningar: Vad innebär undervisning i förskolan och hur arbetar förskollärare med undervisning i förskolan?

6.1.1 Innebörden av undervisning i förskolan

I studien framkommer det att undervisningsbegreppet ofta förknippas med skolan, men resultatet synliggör att det ändå inte är samma typ av undervisning som bedrivs i förskolan. Vi tolkar det som att förskollärarna inte vill förlika sig med begreppet samt att det finns en rädsla hos förskollärarna att förskolans undervisning ska komma att efterlikna skolans undervisning genom schemalagda lektioner. Vilket förskollärarnas utsagor i resultatet tyder på. Det kan vara en anledning till att förskollärarna jämför de olika undervisningsstrategierna med varandra och uttrycker att det är skillnad mellan dem, då de inte vill att lektionsundervisning ska etableras i förskolan. När förskollärarna ställer undervisning i relation mot skolan, kan detta omedvetet bidra till att föreställningen kring begreppet förlorar sin innebörd i förskolans verksamhet där lek, lärande och omsorg ska bilda en helhet (Skolverket, 2018). Om förskollärare utgår från ett förskoledidaktiskt perspektiv menar Melker m.fl. (2018) att förskolans undervisningsstrategier kommer särskilja sig från skolans undervisning. Även om förskollärarna i denna studie till viss del utgår från ett förskoledidaktiskt perspektiv, finns det en föreställning kring undervisning kopplat till skolan.

Resultatet visar att begreppet undervisning behöver analyseras och problematiseras i arbetslagen vilket Melker m.fl. (2018) och Sæbbe och Pramling Samuelsson (2017) också påvisar. Resultatet visar att det saknas en samsyn och en förståelse för vad undervisning kan innebära. Det finns visserligen en föreställning om att de har en enad syn i arbetslagen men vid en djupare inblick i undervisningsbegreppet blir det tydligt att synen skiljer sig åt mellan personalen, trots att de uttrycker det betydelsefullt med en enad, gemensam syn. En påverkande faktor för denna skilda syn kan böttna i reflektionstid kontra planeringstid som förskollärarna och arbetslagen har gemensamt för att diskutera begreppet. Vi tolkar det som att de förskollärare som har reflektionstid i större utsträckning har diskuterat begreppet jämfört med de förskollärare som enbart har egen planeringstid. Reflektionstiden på de förskolor som har denna, sker parvis eller i grupp, vilket ger förskollärare större möjlighet att förankra en enad syn och befästa begreppet i verksamheten. Vi kan se betydelsen av att ge förskollärare förutsättningar att utveckla förståelsen kring begrepp som är svårdefinierade, då Sukumaran m.fl. (2015) belyser att stöd och utbildning gynnar det fortsatta arbetet.

Med den nya läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018) följer ett ökat ansvar för förskolläraren som ska leda den målstyrda processen, vilket innebär att de ska ansvara för att möjliggöra, planera och genomföra undervisning i verksamheten. Undervisning i förskolan ska alltid utgå från barnens intresse och relatera till mål i läroplanen, där förskolläraren utifrån planerade eller spontana tillfällen skapar förutsättningar för lärande (Melker m.fl. 2018). Resultatet visar att förskollärare som

har en föreställning om vad undervisning kan innebära, arbetar efter den uppfattningen och förbiser de tillfällen om inte överensstämmer med deras synsätt. Därmed tar de inte tillvara på de situationer som kan innebära undervisning. Björklund m.fl. (2018) menar att undervisning förutsätter tillfällen för barn att fokusera på karaktäristiskt innehåll i miljön och för att skapa mening i relation till målet med undervisningen. Författarna menar att undervisning handlar om att bredda och göra barns perspektiv synligt för att skapa en förståelse hos barnet. Undervisning innebär inte att förskollärarna ska agera i situationen och i efterhand förankra innehåll till läroplanen. Det behövs en medvetenhet om vad uppdraget innebär för att undervisning ska bli undervisning (Björklund m.fl. 2018). Undervisningen får inte ske i form av att det lustfyllda i tillfället försvinner. Undervisning ska ske i relation till förskolans uppdrag, vilket resultatet belyser.

Resultatet visar att förskollärarna fokuserar mer på lärandet och slutprodukten istället för processen fram till målet, vilket kan göra att undervisningen tappar sitt syfte och blir mer slentrian. Säljö (2017) menar att processen är det viktiga i undervisningssituationen och den proximala utvecklingszonen som leder till lärande. Processen fram till målet som förskollärarens undervisning syftar till att synliggöra verkar blir åsidosatt för att förskollärarna är mer fokuserade på barnens lärande i stunden, än processen fram till lärandet. Detta kan leda till att barns utveckling hämmas i relation till målet som undervisningen utgår ifrån. Genom att benämna lärande som lärande i stället för undervisning, som förskollärarna tycks göra i vårt resultat, kan visa på en omedvetenhet kring undervisningens betydelse för barns lärande i relation till läroplanens mål i vår studie. Vallberg Roth m.fl. (2019) och Björklund m.fl. (2018) belyser att pedagoger har svårigheter att skilja på lärande och undervisning. De förklarar begreppen som att lärande är det som barnet tar till sig i undervisningssituationen och att undervisning är det som förskolläraren förmedlar i den målstyrda processen. Vallberg Roth m.fl. (2019) menar även att lärande inte behöver undervisning utan barnen kan uppfatta och ta till sig kunskap när de inte beaktar undervisningsprocessen.

6.1.2 Arbeta med undervisning i förskolan

Resultatet visar att förskollärares didaktiska medvetenhet har en utvecklande effekt på undervisning. Hur förskolläraren väljer att använda sig av kommunikationens betydelse styrs av planering och tillfälle. Förskollärarna väljer att belysa de didaktiska frågeställningarna i större utsträckning i de planerade undervisningssituationerna. Vidare visar resultatet att förskollärarna menar att den medvetenhet de besitter kring undervisning är avgörande för hur tillfället utvecklas. I resultatet kan det utläsas att det finns en medvetenhet kring att öppna frågor är utvecklande och bidrar till att situationen nyanseras. Detta belyser även Björklund m.fl. (2018) och Gustavsson och Thulin (2017) som skriver att förskollärare medvetet ska använda sig av sina kunskaper inom didaktik och i undervisningen utgå från dessa. Dalgren (2017) belyser att slutna frågor även kan användas didaktiskt i planeringen av

undervisningen då dessa frågor kan bidra till att tillfället utvecklas. Genom att variera de didaktiska frågeställningarna i planeringen av undervisningen kan lärandesituationerna fördjupas hos barnen och förskolläraernas undervisning frambringa ett större sammanhang Björklund m.fl. (2018) lyfter den didaktiska medvetenheten i relation till undervisning och menar att didaktiken driver undervisningen framåt.

Det framgår att förskollärarens didaktiska medvetenhet synliggörs genom de planerade tillfällena i större utsträckning än i de spontana. En anledning kan vara att förskollärarna kan få en ökad förståelse för det mål som de arbetar med och mer tid till reflektion samt eftertänksamhet kring det innehåll som undervisas. Förutsättningarna för reflektion bör därför utvecklas i verksamheten så att undervisning kan fördjupas i både spontana och planerade tillfällen. Björklund m.fl. (2018) menar att förskolläraernas arbete är att utforma undervisning som möjliggör att barnen kan utveckla nya förståelser. När arbetet sker som det alltid har gjort menar Gustavsson och Thulin (2017) att undervisningen stagnerar när förskollärare enbart agerar utifrån invanda mönster.

Resultatet visar även hur förskollärarna ser att tolkningen av vad undervisning kan innebära kan påverka kontakten med vårdnadshavare och samverkan kan då bli bekymmersam. Oron hos förskollärarna kring hur de ska förklara undervisning för vårdnadshavare kan tolkas botten i att de själva inte är säkra på begreppets innebörd eller att de inte vill öka medvetenheten kring de mål som förskolan ska sträva efter. Jonsson m.fl. (2017) lyfter att det finns en syn hos förskollärare om att barn kan hämmas i deras utveckling när mål som ska uppnås blir för påtagliga. De menar även att vårdnadshavare inte ska utsättas för ett språk som inbegriper för mycket yrkesrelevanta ord då det kan upplevas främmande. Ytterligare en tolkning av förskolläraernas osäkerhet att tala om undervisning kan vara att det finns en föreställning om att förskolan ska vara fri och att det därför med denna utgångspunkt undviks att tala om struktur och mål. Fri kan innebära att de regler och normer som råder och som är väsentliga för undervisningen på förskolan inte uttrycks förrän de bryts. Resultatet visar dock att förskollärarna anser att undervisningsbegreppet kan bidra till att statusen på yrket höjs.

6.1.3 Leken

Lekens betydelse belyses i resultatet. Undervisning sker i leken när förskolläraren utmanar barnen utifrån en didaktisk utgångspunkt, vilket Melker m.fl. (2018) beskriver sker när redskap introduceras med ett syfte. Förskollärarna i vår studie framhäver att de behöver vara nära för att kunna stödja och utmana, utifrån läroplanens mål. Resultatet visar också att när förskollärare beskriver undervisning genom lek framkommer det tydligt att de ser undervisning utifrån ett förskoleperspektiv, där barnen ska undervisas på ett lustfyllt sätt i ett sammanhang som barnen finner intressant och att undervisningen ska ske på ett sätt där barnen

inte känner att de blir undervisade. Bautista m.fl. (2018) menar att förskolläraren ska utgå från barnens svar och utveckla resonemangen vidare i den pågående aktiviteten. I leken och samspelet behöver förskollärare hitta vägar att integrera undervisningen i leken och det lustfyllda lärandet. Gustavsson och Thulin (2017) skriver att förskollärare behöver ta tillvara på situationer tillsammans med barn för att kunna skapa en samhörighet kring ämnet och leken, vilket skapar en betydande interaktion.

I resultatet finnas en problematik kring när förskolläraren ska gå in i leken och undervisa, då de menar att leken är så betydande i sig. Melker m.fl. (2018) beskriver att undervisning i den form där leken används som verktyg, är viktig för barns lärande. Precis som resultatet visar tolkar vi det som en svår avvägning att avgöra när förskollärare ska träda in i en lek för att undervisa och när leken ska få vara ostörd. Här behöver troligen förskollärares kunskap och erfarenheter vara det som avgör när undervisning är lämpligt i leken. Utifrån Vygotskij (Säljö, 2015) har socialt samspel och interaktion en avgörande roll för barns reflekterande i situationen de befinner sig i. I leken bearbetar barn tidigare erfarenheter och använder språket för att finna vägar till att befästa sina kunskaper och samtidigt frambringa erfarenheter. Melker m.fl. (2018) menar att förskollärare som inkluderar leken och stödjer barn, ger barn fler tillfällen att utveckla nya erfarenheter. Därav ser vi det som betydelsefullt att förskollärare finns nära för att kunna träda in i leken som sker genom att stödja och stimulera, samtidigt som vi ser det betydelsefullt att låta leken fortgå för att främja det sociala samspelet mellan barn.

Resultatet tyder på att förskollärare behöver ha en trygg relation med barnen och att barnen också känner en tillhörighet i gruppen. Detta för att undervisningssituationerna ska utgå från barnens intresse och att de ska få inflytande och vara delaktiga utifrån deras behov. Har inte förskolläraren en relation, har de svårt att anpassa undervisningen efter barngruppen och individen. Då det är relationerna som synliggör för förskolläraren hur hen ska gå tillväga för att utveckla undervisningen och hur de ska förhålla sig i situationen för att kunna främja den proximala utvecklingszonen som Vygotsky (1978) förespråkar för utveckling och lärande. Vidare ingår undervisning alltid i ett större sammanhang då Björklund m.fl. (2018) menar att undervisning ska gynna lärande. I förskolans verksamhet innebär det att undervisningen ska bedrivas utifrån lek, omsorg, och utforskande (Skolverket, 2018). Denna helhet på undervisningssituationer är viktig för att lärande ska kunna ske hos barnen. Vallberg Roth (2019) menar att när undervisning bedrivs, är det inte självklart att barnen lär sig det förskolläraren har planerat. Utformningen av undervisningen menar författarna därför blir avgörande för utfallet. För att undervisningen ska vara givande behövs en insikt i barnens kunnande och erfarenheter. Denna insikt blir grunden i utformandet av helheten som undervisningen ingår i för att barnens lärande ska fokuseras mot det tänkta målet. Säljö (2017) belyser att undervisning ska skapa möjlighet för appropriering och mediering. Denna insikt är inte möjlig utan relationer till barnen i förskolan, eftersom

relationerna är de som bidrar med kännedomen kring barnen och deras olika förutsättningar för lärande.

6.1.4 Pedagogisk relevans

Med anledning av den reviderade läroplan för förskolan som träder i kraft den 1 juli förtydligas undervisning. Det är nu en del av förskollärarens profession att vara medveten kring att möjliggöra, planera och genomföra undervisning i verksamheten. Utifrån den osäkerhet som förskollärarna antytt i studien kring undervisning kan vi se att undervisning behöver befästas tydligare genom att begreppet analyseras och problematiseras i förskolans verksamhet. Vi kan se betydelsen av att utgå från barns delaktighet och inflytande i undervisningen vilket inverkar på det demokratiska samhälle vi lever i, då förskolan är det första steget i skolväsendet och ska lägga grunden till barns lärande och barnets vidare erfarenheter.

Under arbetets gång genom reflektioner och de redskap vi tagit del av, har vår syn på undervisning blivit tydligare. Vi har fått förståelse för begreppet undervisning och dess innebörd, vilken gör att den dag vi ska praktisera vår profession har vi en kunskap och vetskap om undervisningens betydelse och kan föra vidare våra kunskaper till blivande kollegor. Vi förstår betydelsen av ett helhetsperspektiv på lek, lärande och omsorg samt hur det didaktiska förhållningssättet kan bidra till att skapa förutsättningar för undervisning i förskolan.

6.2 Slutsats

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare uppfattar vad begreppet undervisning innebär samt hur de beskriver sitt arbete med undervisning i förskolans verksamhet. Utifrån detta visar resultatet vikten av att synliggöra begreppet undervisning inom förskolans verksamhet för att förtydliga dess innebörd genom att öppna upp till diskussion i arbetslagen. På så vis kan undervisningsbegreppet synliggöras utifrån en förskoledidaktisk utgångspunkt där lek, omsorg och lärande ska bilda en helhet (Skolverket, 2018). Även om undervisning ingår i ett helhetssammanhang, är det en separat process som förutsätter en medvetenhet hos förskollärare i undervisningssituationer. Denna process förutsätter att undervisning medvetet integreras i tillfället för att det ska bli en helhet som syftar mot ett mål. Vår slutsats är att förskollärarens medvetenhet kring undervisning är det som bidrar till att undervisningens process synliggörs i tillfället och integreras i ett helhetssammanhang och på så vis blir även målet begripligt för barn.

En slutsats vi drar är att skillnaden på status på professioner utmärks av språket, hur och på vilket sätt vi talar och använder oss av olika begrepp. Genom att undervisningsbegreppet har skrivs in i förskolans läroplan (Skolverket, 2018) kan det bidra med att förskolan blir mer befäst i skolväsendet. Detta medför även möjligheten att stärka förskolans anseende i samhället samt att statusen på förskollärarens profession höjs, vilket kan ge en mer rättvis bild av förskollärarens uppdrag än den vi anser råder idag. Det ställer i sin tur krav på förskollärarna och kvalitén på den undervisning som bedrivs.

6.3 Metoddiskussion

Den kvalitativa undersökningsmetoden med semistrukturerade intervjuer gav oss en bra utgångspunkt till vårt arbete. Genom förskollärarnas resonemang fick vi en fördjupad förståelse om undervisningsbegreppet. Vi intervjuade förskollärarna enskilt och vi var två vid varje intervjutillfälle. Detta gav oss en djupare intervju då följdfrågor kunde ställas till förskolläraren. Genom att vi spelade in intervjuerna kunde vi vara mer närvarande och delaktiga i samspelet och blev inte distraherade av att föra anteckningar. Genom att vi var mer närvarande kunde vi också uppfatta hur de uttryckte sina svar och ställa följdfrågor. Detta gav en djupare insyn i förskollärarnas resonemang.

Vi valde att inte göra observationer då tiden för detta arbete var otillräcklig. Men vi anser att observationer kunde ha fördjupat resultatet och synliggjort hur förskollärarna arbetar med undervisning ur ett annat perspektiv. Inom den tidsramen vi hade att förhålla oss till, skulle observationerna blivit för korta och för få, då observationer behöver ske under en längre tid för att skapa ett brett underlag. Genom att belysa undervisningsbegreppet utifrån åtta förskollärares perspektiv kan studien nyansera synen på undervisning. För att kunna generalisera vårt resultat om undervisning skulle vi behövt intervju fler förskollärare vilket innebär att studien skulle behövt mer tid.

6.4 Fortsatt forskning

Vår uppfattning är att undervisningsbegreppet fortsättningsvis behöver undersökas och tydliggöras i förskolans verksamhet. Detta för att begreppet är relativt nytt i förskolesammanhang och behöver implementeras i ett helhetsperspektiv. För att synliggöra undervisning ytterligare skulle observationer kunna vara en strategi tillsammans med intervjuer för att få syn på processen i förskollärares arbetssätt. Observationer kan fördjupa synen på förskollärarnas utsagor i intervjuerna, genom att synliggöra hur de också går tillväga i arbetet. Denna process i förskollärares arbetssätt anser vi skulle vara intressant att utforska vidare, då det framstår som betydelsefullt för undervisningens inverkan på förskolan.

En fortsatt studie skulle kunna vara att undersöka förskollärares inställning kring undervisning efter att undervisningsbegreppet har implementerats i verksamheten med stöd av den nya läroplanen. Här skulle kompetensutbildning inom begreppet undervisning vara intressant att studera i relation till de förskollärare som deltagit i kompetenshöjande insatser. Vidare skulle ett kvantitativt angreppssätt i metoden vara tänkvärt, för att synliggöra skillnader i synen på undervisning. Genom en kvantitativ enkätstudie skulle flera förskollärare kunna delta. Kvantitativ enkätstudie skulle kunna bidra till ett mer omfattande resultat som möjliggör generaliserbara analyser gällande undervisningsbegreppet i förskolan.

Referenslista

- Bautista, A., Moreno-Nuñez, A., Ng, S-C., & Bull, R. (2018). Preschool Educators' Interactions with Children About Sustainable Development: Planned and Incidental Conversations. *International Journal of Early Childhood*, 50(1) 15-32. Doi: 10.1007/s13158-018-0213-0
- Björklund, C., Pramling Samuelsson, I., Reis, M. (2018). Om nödvändigheten av undervisning i förskolan – Exemplet matematik. *Barn, forskning om barn og barndom i norden. Norsk senter for barneforskning*, 36(3-4) 21-37. Doi: 10.5324/v36i3-4.2895
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Dalgren, S. (2017). *Att göra pedagogisk praktik tillsammans. Socialt samspel i förskolans vardag*. (Avhandling), 1653-0101 ; 30. Linköping: Linköpings universitet.
Tillgänglig: <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1072231/FULLTEXT01.pdf>
- Eidevald, C. & Engdahl, I. (2018). *Utbildning och undervisning i förskolan: omsorgsfullt och lekfullt stöd för lärande och utveckling*. Stockholm: Liber.
- Gustavsson, L., Thulin, S. (2017). Lärares uppfattningar av undervisning och naturvetenskap som innehåll i förskolans verksamhet. *Nordic Studies in Science Education*, 13(1): 81-96. Doi: 10.5617/.2549
- Jonsson, A., Williams, P., Pramling Samuelsson, I. (2017). Undervisningsbegreppet och dess innebörder uttryckta av förskolans lärare. *Forskning om undervisning och lärande*, 5(1), 90-109.
- Melker, K., Mellgren, E., Pramling Samuelsson, I. (2018). Undervisning i förskolan – en fråga om att stötta och att skapa gemensamt fokus. *Forskning om undervisning och lärande*, 6(1), 64-86.
- Sæbbe, P-E., Pramling Samuelsson, I. (2017). Hvordan underviser barnhagelærere? Eller gjør de ikke det i barnehagen? *TIDSSKRIFT FOR NORDISK BARNEHAGEFORSKNING NORDIC EARLY CHILDHOOD EDUCATION RESEARCH JOURNAL*, 14(7), 1-15. Doi: 10.7577/nbf.1731
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Sheridan S. & Williams, P. (Red.), (2018). *Undervisning i förskolan: en kunskapsöversikt*. Stockholm: Skolverket.

- Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan. Lpfö 98.* (Reviderad 2018). Stockholm: Skolverket.
- Skolinspektionen (2018). *Slutrapport: Förskolans kvalitet och måluppfyllelse - ett treårigt regeringsuppdrag att granska förskolan.* Stockholm: Skolinspektionen.
- Sukumaran, S., Loveridge, J., & Green, V. A. (2015). Inclusion in Malaysian integrated preschools. *International Journal of Inclusive Education*, 19(8) 821-844. doi: 10.1080/13603116.2014.981229
- Säljö, R. (2017). Den lärande människan - teoretiska traditioner. I U.P. Lundgren., R. Säljö & C. Lidberg (Red.), *Lärande skola bildning - grundbok för lärare* (s. 203-264). Natur & Kultur: Stockholm.
- Säljö, R. (2015). *Lärande - en introduktion till perspektiv och metaforer.* Gleerup: Malmö.
- Vallberg Root, A-C., Holmberg, Y., Löf, C., Palla, L., & Stensson, C. (2019). *Undervisning och sambedömning i förskola: Förskollärares och chefers skriftliga beskrivningar.* Malmö: Malmö universitet.
- Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed.* Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Vygotsky, L. (1978). Interaction between learning and development. I Gauvain & Cole (Red), *Readings on the development of children* (s.34-40). New York: Scientific American books.

Bilaga 1

Missivbrev

Förskollärares syn på begreppet undervisning

Syftet med detta examensarbete är att undersöka hur förskollärare uppfattar begreppet undervisning samt hur de arbetar med undervisning i praktiken. Vi vill med hjälp av syftet få en djupare insikt hur begreppet undervisning förstås och tolkas i olika verksamheter. För att kunna besvara vårt syfte skulle vi vilja intervjua dig som är verksam som förskollärare, om hur detta begrepp uppfattas och används i praktiken.

Vi heter Elin Larsson och Emma Jansson och läser på förskolläraryrket vid Mälardalens högskola. Vi läser termin sju och skriver vårt examensarbete som behandlar ämnet undervisning. Denna studie är en fortsättning på en pilotstudie vi påbörjade i kursen Forskningsmetod för förskollärare. Vi kommer fortsätta använda oss av en kvalitativ undersökningsmetod genom intervjufrågor som vi vidare sammanställer med det resultat vi redan har sen tidigare. För att inte missa betydelsefulla detaljer kommer ljudupptagning användas under intervjuerna som vi vidare transkriberar. Intervjuerna kommer ta mellan 30-60 minuter där sju intervjufrågor och tilläggande följdfrågor kommer ställas.

Vid intervjutillfällena kommer vi att beakta Vetenskapsrådets etiska riktlinjer. Materialet vi får fram kommer bara användas i denna studie och din medverkan kommer att hanteras konfidentiellt. Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du har rätten att när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser för dig. Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens högskola som i sin slutversion läggs ut på databasen Diva. Underlaget vi får av intervjuerna kommer hanteras av oss samt sparas för att det ska finnas tillgängligt för oss under arbetets gång, när studien publiceras kommer underlaget förstöras.

Har ni några frågor eller funderingar är ni välkomna att kontakta oss,

Elin Larsson

Tel: 07xxxxxxxx

Eln16002@student.mdh.se

Emma Jansson

Tel: 07xxxxxxxx

Ejn16003@student.mdh.se

Handledare:

Martina Norling

martina.norling@mdh.se

Bilaga 2

Intervjuguide

bakgrundsfrågor:

Ålder? yrkestitel? utbildning? antal år i verksamheten?

Vad innebär undervisning för dig?

Hur ser du på undervisning i förskolan?

När sker undervisning i förskolan

Hur arbetar du med undervisning?

Hur sker arbetet med planering av undervisning?

Hur tänker du kring begreppet undervisning i förskolan i förhållande till omsorgen?

Hur ser du på skillnaden mellan undervisning och lärande?